

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרד"ג רבי מאיר סגד שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

שבת התשפ"א

גליון מס' 29

השיעור השבועי בהלכה ואגדה של מורנו הרב שליט"א אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:15 בבנין 'השיבה הגדולה' - בית וגן רח' החיד"א 21, בית וגן - ירושלים

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים מרבותינו הקדושים שיום פקידת שנתם בהודש זה

| פרשת וארא |

הוא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וְגו': הוא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן (ו. כו-כו)

"יש מקומות שמקדים אהרן למשה, ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולים כאחד" (רש"י).

שאלו תלמידיו את הגה"ק החוזה מלובלין זיע"א: הכי צד יתכן הדבר, שיהיו שני בני אדם שקולים ושנים בכל ממש, הלא אמרו: "שכשם שאין פרצופיהן שוין כך אין דעותיהן שוות"? הסביר להם "החוזה": במה דברים אמורים, כשבני אדם מחזיקים עצמם ל"יש"... אבל כאן אמרו שניהם יחד "ונחננו מה" - שניהם לא תפסו מקום ובעיני עצמם היו חשובים פחות מעפר ואפר, ולכן עשויים אלו להיות שקולים ושנים בדעתם ממש! (תורת הפרשה)

| פרשת בא |

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה', כְּחַצְתָּ הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם (א. ד)

"אמר משה כחצות הלילה, ולא אמר בחצות הלילה, שמא יטעו אצטגניני פרעה, ויאמרו משה בדאי הוא" (רש"י).

- וצ"ב, מדוע היה לו למשה לחוש "שמא יטעו", ולשנות ממה שאמר לו הקב"ה "בחצי הלילה"?

וביאר מרן הראש"ל רבינו עובדיה יוסף זיע"א, שהנה ידוע שנקודת חצות של מצרים שונה בתכלית מחצות של אופק ארץ ישראל, כשם שזמן זריחת השמש ושקיעתה במצרים שונה משל ארץ ישראל, וכשאמר הקב"ה שבחצי הלילה יכה כל בכור במצרים - היינו בחצות של אופק ארץ ישראל.

אבל אצטגניני פרעה לא ישיכילו להבין ולדעת מתי חצות הלילה של ארץ ישראל, אלא רק מתי זמן חצות של מצרים, וכשיראו איצטגניני פרעה שאינו מכוון לחצות לילה שלהם, יאמרו משה בדאי [שקרן] הוא, ולכן אמר משה "כחצות הלילה".

(ע"פ מאור ישראל - ברכות ד.)

| פרשת בשלח |

וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב כְּחֹר (יד. ז)

באחת מאגרותיו של מהר"ם שיף זצ"ל, מצוי סיום הכולל פסוק מפרשת בשלח, הערוך בצורת חידה: "ויקח שש מאות רכב [נותר] בחור". אחר נסיונות מייגעים, פוענחה חידה מבריקה זו בדרך הבאה: "ויקח שש" - כשאתה לוקח [מפְחִית] מספר שש, "מאות רכב" - מאותיות "רכב", שהן בגימטריא 222, נותר "בחור" - נשאר בידינו 216, מספר העולה לגימטריא של "בחור"...

(פרפראות לתורה)

| פרשת יתרו |

וַתֵּן כָּל הַדְּבָר הַהֵלֵךְ לְבִיאוֹ אֶלְיָי (יה. כב)

יש לדקדק, שהנה כאשר ביצע משה את עצתו נאמר להלן (פסוק כו), "את הדבר הקשה יביאון אל משה" - ומדוע לא נאמר "הדבר הגדול" כעצת יתרו?

אלא - אמר רבי חיים ברלין זצ"ל - יתרו דיבר במושגיו שלו, ובחוקות הגויים משפט על סכום גדול, הוא משפט נכבד וגדול, ואילו בסכומים קטנים, הוא משפט קטן ופועוט ערך. אבל בדיני ישראל "דין פרוטה כדין מאה", וסכום גדול דינו כסכום קטן. לכן כשהורה משה לדיינים כיצד לפעול, נקט בלשון "הדבר הקשה", שהוא קשה ומסובך מצד עצמו, אותו יביאו אליי...

(משלחן נבוה)

ד' שבט - יום ההילולא של מרנא הגאון הקדוש רבי ישראל אביחצירא - ה'בבא סאלי' זי"ע, שנודע בצדקותו, בחסידותו ובפרישותו [מעולם לא אכל בשר, אלא רק בשנותיו האחרונות מפני חוליו וחולשתו נאלץ להתיר את נדרו], וב'מופתים' שנעשו על ידו.

הנה מעשה מופתי, אחד מני רבים: בערוב ימיו היה הצדיק הקדוש מאושפז במשך תקופה ארוכה בבית הרפואה. המשב"ק שסייע לו באותה תקופה סיפר, שיום אחד הבחין ברופא הנושא תינוק על ידיו ורץ במסדרונות בית החולים. כשראהו הרופא, שאלו: "שמעתי שיש פה צדיק, איפה הצדיק הזה נמצא?..."

המשב"ק הוביל את הרופא אל הצדיק, והוא הניח את התינוק על רגליו של ה'בבא סאלי' וביקש ממנו: "זה תינוק שהלב שלו כמעט גמור, ונמצא בסכנת חיים. אנא, כבודו יברך אותו". הצדיק שאל: "עוד כמה זמן סוכות?", והוסיף: "תגייד לאבי הילד שבערב סוכות הוא יצא הביתה עם לב בריא". ואכן, בערב סוכות הרופא נדהם לגלות כי ליבו של התינוק נרפא בצורה ניסית, כאילו הושתל בו לב חדש!

י"ז שבט - יומא דהילולא של הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע - אבי שושלת "מודז'יץ" ו"קוזמיר", שהיה למדן עצום ובעל גרש ונגינה.

על הפסוק בתהלים "אז ימלא שחוק פינו" - שאל ר' יחזקאל: מהו 'שחוק'? היה צריך לומר, 'אז ימלא לבנו שמחה' וכיו"ב! אלא, שהיו דורות של תנאים ואמוראים, מקובלים וגאונים וצדיקים, ובכל הדורות האלו לא בא משיח, ולבסוף יבוא לדור שפל כזה בב"א, וזה יהיה לשחוק בעיני כל...

נביא כאן מדבריו בענינא דיומא (פרשת בשלח, מובא בשמו בספר "דברי ישראל"): כשעמדו ישראל על הים, אמר ה' למשה רבינו: "מה תצעק אלי. דבר אל בני ישראל ויסעו", ופירש רש"י "לא עת עתה להאריך בתפילה שישראל נתונין בצרה". והוא תמוה, וכי מה יעשו ישראל בעת צרה אם לא להתפלל אליו יתברך?...

והתשובה היא, כי מה שישראל הם יותר בדיוטא התחטונה [בקומה התחטונה, בצרה] בעולם הזה - יותר לה למעלה בשמים (כשם שהעני ושפל הרוח קרובים יותר אל ה'). וזהו שכתב רש"י "לא עת עתה להאריך בתפילה, שישראל נתונין בצרה" - שכיון שישראל נמצאים בצרה ובשפל תחתיות למטה, הרי הם במעלה עליונה בשמים ואין צריכים לתפילה!

ת.נ.צ.ב.ה.

שואלין וזורשין

הלכה, אגדה ומנהג
בעניניא דימאג

• ברכת פירות האילן •

א. חשיבות הברכה

הגמ' במס' ב"ק (ל) אומרת: "מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דברכות", וכן **בגמ' בברכות** כתוב: "להשם הארץ ומלואה" - "השמים שמים להשם והארץ נתן לבני אדם" - ואיך זה מסתדר? אומרת הגמ': "כאן לפני ברכה כאן לאחר ברכה", כלומר שאחרי הברכה זה שייך לאדם.

עוד שם בגמ', שמי שלא מברך - "כאילו גזל לאביו ולאמו", שזה כנסת ישראל - **והביאור בזה עפ"י סוד שכבר הזכרתי הרבה, מש"כ בספיה"ק "נפש החיים" למוה"ר"ח מוואלז'ין זיע"א** שברכה זה שפע, כלו' שע"י הברכה ממשיך שפע מן השמים, וממילא כשאחד לא מברך הוא גוזל את השפע.

ומשל לחוט של חשמל או טלפון שיש בו הרבה סיבים וכשיש קצר באחד מהחוטים זה מנתק טלפון או חשמל אחד - וכך זה כאן כשאחד לא מברך הוא מוריד את השפעת השפע והברכה בעולם - ולכן גונב את כנסת ישראל, ואין לו לומר את שלי אני גונב, כי כולנו עם אחד - וכמו בחילול שבת שמוריד זכות מעם ישראל - וכמשל **הקודה חור בספיה ואומר: תחתי אני קודה!** [ולפי ה"נפש החיים" הג"ל מוסבר גמ' אחרת בברכות - "ישמעאל בני ברכני", עיי"ש באורך].

ויש לרמוז גם **בגמ' בתענית**, שר"ח בן דוסא מפרנס כולם ע"י קב חרובים, עיי"ש, דהיינו המשכת השפע בברכתו.

ב. ברכת פירות האילן

כתב **השו"ע** (סי' ר"ב ס"א): "על כל פירות האילן מברך בתחילה בורא פרי העץ חוץ מהיין וכו' [ועליו נדבר בעז"ה פעם אחרת]. ומקור דין זה **בגמ' בברכות** (ל"ה). וכתב **המ"ב** (שם סק"א): "פירות האילן - בין משבעת המינים ובין שאינם משבעת המינים" [וכעין זה במ"ב (סי' ש"ח סק"א): "כל הכלים נטלים בשבת חוץ וכו', עיי"ש]. ורוצה לבאר למה כתב השו"ע "כל".

ג. גדר "פרי" [בענבים, ובשאר פירות, זיתים, חרובים]

עוד כתב **השו"ע** (שם ס"ב): "הבוטר [ומשמע כאן ובגמ' ברכות (ל"ו) ותוס' רא"ש ורשב"א שם שהם מקור דין זה, שבוסר נאמר רק על ענבים וכמו שנראה לקמן] - כל זמן שלא הגיע לכפול הלבן מברך עליו בורא פרי האדמה, ומשהוא כפול הלבן ואילך מברך עליו בורא פרי העץ [כלומר, שאין עליו עדיין שם פרי, אך אדמה יברך עליו כי הרי הוא יונק מן האדמה], ומתוך שלא נודע לנו שיעור פול הלבן לעולם מברך בפה"א עד שיהיה גדול ביותר". כלומר, שכל עוד שמסתפק עליו אם יצא מכלל בוסר יברך אדמה.

וכתב **המ"ב** (שם סקט"ו): "גדול ביותר - ואם לפי מראית עין כבר נגמר בישולו אין נפק"מ כלל בגדלו ובכל אופן מברך עליו בורא פרי העץ - וכן אם החרצנים שלהם נראה מבחוץ בודאי הוא קרוב להתבשל ומברך עליהם בורא פרי העץ לכו"ע". כלומר, שלענין הלכה, ובפרט כיום שהפירות באים למכולת כבר בשלים ומוכנים, כשזה נראה לו בשל ובפרט כשרואה החרצנים מבחוץ - יברך עליו בורא פרי העץ.

ממשיך **השו"ע**: "ושאר כל האילן משויצאו פרי מברכין עליו בורא פרי העץ, ובלבד שלא יהיה מראו עפוף [וכתב המ"ב (שם סק"ז): "עפוף - חמוץ"] ביותר עד שאינו ראוי לאכילה אף ע"י הדחק, דאז אין מברכין עליו כלל" [וכמו שמוסיף כאן הבה"ח ר' דניאל הירש שיחי': כי לא תיקנו להם ברכה וכמו אדם שאוכל פלסטיק וכדו' (כלומר לא רק שזה לא פרי אלא שאי"ז מאכל)].

וכתב **הרמ"א**: "הגה, וי"א דעל חרובין אינו מברך בורא פרי העץ עד שיראה בהן כמין שרשראות של חרובין, וכן בזיתים עד שיגדל הנץ סביבם, וקודם לכן מברך בפה"א, וכן עיקר (טור)". ופירושו, שהחרובין בשרשרת זה עם זה וזה מראה שהם בשלים, וכן בזיתים [היה לי בחלון עץ שלהם וראיתים טוב] כשיש כמין "טבעת" סביבם אז הם בשלים.

(מתוך שיעור - כ"ב מר-חשוון תש"פ)

אורחות צדיקים

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

בכ"ד שבט התרפ"ו זרח אורו של ראב"ד 'העדה החרדית' מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, מזקני הפוסקים וראשי הישיבות בדורנו, בעל 'תשובות והנהגות' ועוד הרבה ספרים.

כידוע, מרן הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד, היה נוהג להתארח אצל הוריו של הראב"ד שליט"א בלונדון, במסעותיו למען ישיבתו, ואביו - ר' אשר זצ"ל וגם הוא שיבלחט"א היו מלווים אותו ומסייעים לו. לאחר שנפטר אביו, לא יכול היה ר' אלחנן להמשיך להתארח אצל האם האלמנה, אבל היה מגיע לביקורים, ואף היה בוחן את בנה הצעיר - הראב"ד שליט"א - על לימודו.

ופעם סיפר הראב"ד שליט"א, שאמו ביקשה עבורו ברכה מר' אלחנן זצ"ל, אולם ר' אלחנן סירב לברכו [כי הוא סבר שלא מועיל לברך על ענייני רוחניות, ועוד, שהדבר עלול לגרום לילד להבין שהוא לא צריך לעמול, ומספיק לו לסמוך על הברכה...], אך היא בתקיפותה אמרה לו: "איך בין א-אלמנה, און איך הייס אייך" [אני אלמנה, ואני מורה לכם לברכו]! ואכן, ר' אלחנן הסכים וברכו, והפליג מאד בברכתו.

וכאשר נשאל הראב"ד שליט"א, מה בירכו? - לא רצה לפרט, אלא רק אמר: "כשהוא בירך, אז הוא כבר בירך..."

הראב"ד שליט"א בתפילת ראש חודש | צילום: דוד ארזני

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

קורונה

ברכת "שהחיינו" ו"הטוב והמיטיב" על חיסון

בס"ד, אור ל"ז טבת התשפ"א
יומא דהילולא של הגה"ק "המגיד מדובנא" זיע"ע

**כבוד ידידי המפורסם לשם ולתפארה
הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"פרסו יוסף החדש",
אחדשה"ט באה"ר.**

בדבר שאלתו (מיום ט"ו טבת התשפ"א): אדם שלוקח חיסון נגד ה"קורונה", האם יברך "שהחיינו?" ואם זה עוזר לכל משפחתו, שהוא נהיה רגוע יותר, האם יברך "הטוב והמיטיב?" תשובה: לא יברך, ד"ספק ברכות להקל".

ומלבד זאת, אמר לי פעם מו"ר מרן הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א באופן כללי, על ברכת "שהחיינו" או ברכות הברקים והרעמים וכיו"ב, שהם נקראות "ברכות הרשות" - דהיינו, שמצוה לברך אותן, ואם לא מברך לא עובר עבירה.

וה"ה בנדון דידן, ובפרט שעדיין לא ידועות וברורות כל תוצאותיו של החיסון נגד ה"קורונה" הזה וכו', דנראה דגרע טפי מ"ספק ברכות להקל" דעלמא, ובודאי ששב ואל תעשה עדיף, ולא יברך "שהחיינו" או "הטוב והמיטיב". כך נלע"ד.

**בכבוד רב ובברכה להמשך זיכוי הרבים,
ידידך עוז, מאיר סנדר
פעיה"ק ירושלם תובב"א**

פורטל התוכן הרשמי של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' > ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < הודעות > גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א > ועוד

או בלחיצה על הקישור: **מכון 'דברי מאיר'**

כנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>